

lucida illa et flammea organa in voce exsultationis et sono epulantis; cujusque desiderabilibus guttis refocillari sitibundæ fauces exsulis populis tui jugiter a te exspectant, Domine. Sinito, Pater, ut catelli bibant de stillis quæ cadunt de mensa dominorum suorum. Rorate, cœli, desuper, et nubes pluant justum illum, Domine, quem æstuarare fecisti. Inclytas primitias populi tui, insigne solemnitatis nostræ

A illo, quæsumus, igneo stillicidio purga, innova, illumina, inflamma, exhilara et confirma, et uni cor credentium tibi, ut unum sint, unum sapiant, unum unanimiter requirant, ut apprehendant et videant, et benedicant te Deum deorum in Sion. Sit individue Trinitati gloria, gratiarum actio, honor, et imperium in sæcula sæculorum. Amen.

FERIA SECUNDA PASCHATIS.

SERMO

De duobus discipulis euntibus in Emmaus.

657 Duo ex discipulis Jesu ibant in castellum, quod erat in spatio stadiorum sexaginta ab Jerusalem, nomine Emmaus. Et ipsi loquebantur ad invicem de his omnibus quæ acciderant. Et reliqua (Luc. xxiv, 13-35).

1. Convertere, anima mea, in requiem tuam, quia Christus resurrexit a mortuis, primitiæ dormientium. Recordatione tantæ dulcedinis, tuorum mitiga dolores fletuum; ut offeras resurgenti cum assato pisce mellis favum, et paschalis Agni suavitas temperet amaritudinem agrestium lactucarum. Elige an videre Jesum desideres cum Maria Magdalena sub specie hortulani; an cum duobus discipulis in habitu peregrini. Nam utraq; visio et collocutio, fidelis conscientiæ sunt jubilus et dulcedo. De duobus condiscipulis videtur dulcius [sapere. Hæc enim lectio mel in ore, et jubilus est in corde, extasis mentis devotæ. Dulcor ejus omnem excedit eloquentiam, et totam absorbet conscientiam, et transformat in supernæ jubilationis imaginem, et deliciarum cœlestium novitatem. Considerata hujus lectionis mira suavitas totas inebriat medullas animæ. Ex singulis etenim clausulis sentitur quidam ignis erumpere, qui in sinu absconditur clausus, in ossibus totos depascit angulos amantis conscientiæ. Si scintillet exterius, videtur solis jubare splendidius radiare. *Ibant duo.* Quæ fuerit causa hujus itineris, non declarat textus historiæ: sed hoc fuisse divinæ providentiæ arbitror, ut qui pro morte Domini tantum erant desolati, in via qua ambulabant, consolationem reciperent de ipsius dulcissima visione. Et forte propter hoc duo pariter ambulabant, ut dolores suos confabulatione mutua mitigarent, et corda desperantia ad spei refrigerium revocarent. Unde dicuntur in Emmaus proficisci, quod interpretatur Desiderium consilii. Desiderabant enim amaritudinem titubationis suæ salutari consilio relevare.

2. Sed ut de favo mel exprimamus, et in auro rutilante flammivomas gemmas inseramus, si quid in tam dulci historia dulcius lateat, inquirere studeamus. Ut arbitror, isti duo dici possunt Oratio et

B Meditatio, quæ conjunctione necessaria sibi ad invicem copulantur. Et per orationem illuminatur meditatio, et in meditatione exardescit oratio. Quoties igitur in contemplatione Dominicæ passionis suspendimur, ex recordatione tantæ admirationis in oratione compungimur. Meditatio ruminat livores vulnerum, fixuras clavorum, lanceam, et acetum, persecutorum sævitiam, Apostolorum fugam, et mortem turpissimam, corporis sepulturam. Oratio fundit suspiria, piæ devotionis stillat aromata, tota resolvitur in lamenta. *Et factum est, dum fabularentur et secum quærerent, ipse Jesus appropinquans ibat cum illis. Oculi autem illorum tenebantur, ne illum agnoscerent.* Talibus confabulantibus appropinquat Jesus. Quid est Jesus, nisi vita et salus? Etenim in talibus sermocinationibus est vita et salus animæ, et eis dicitur Jesus appropinquasse, quia juxta est Dominus iis qui tribulato sunt corde (Psal. xxxiii, 19). Oculi autem eorum tenebantur, ne possent eum agnoscere: quia etsi sunt justis et sapientibus, atque opera eorum in manu Dei, nescit tamen homo utrum sit dignus odio vel amore (Eccle. ix, 1). *Si dixero, inquit Job, Consolabitur me lectulus meus, et relevabor loquens mecum in strato meo; terrebit me per somnia, et pervisionem horrore concutiet* (Job, xiii, 14). In lectulo notatur quieta meditatio; et per stratum in quo relevatus colloquitur, virtus orationis exprimitur: quia in his duobus tribulatis corde, veræ consolationis requies invenitur. Sed cum sub pennis earum deargentatis refrigerium interne quærimus, et occurrunt imaginationibus nostris quam districtæ in extremo judicio sunt sententiæ **658** judicantis; ibi tristitiam invenimus, ubi solatium quærebamus.

3. In hoc autem quod appropinquans dicitur cum illis ire Jesus, nihil aliud potest designari jucundius. In appropinquatione enim illa signatur ille sibilus auræ tenuis, quem Eliphaz gloriatur se audisse dormientibus cæteris (Job, iv, 13-16), per quam etiam Eliæ consistenti in ostio speluncæ legimus Dominum advenisse: quia non in commotione, non

in igne, non in spiritu, sed in sibilo auræ tenuis visus est pertransisse (*III Reg. xix, 9-13*). Hic est ille radius suavissimus contemplationis, quo anima per cincinum capitis elevatur; cum meditatione exardescente, et oratione scintillante, nascitur in corde jubilus quidam, scilicet mellifluus cordis risus, quem nemo scit nisi qui sentit; nec etiam ipse qui sentit, quia cito pertransit. Felix hora, sed brevis mora, quia factum est silentium in cœlo quasi media hora (*Apoc. viii, 1*). Norunt experti quæ dico, qui hæc experientia suavitatis intimæ didicerunt: quia cum in fervore orationis admiscetur ardor meditationis, erumpit ille contemplationis radius de medio earum, quasi species electri, hoc est, de medio ignis; et scintillæ quasi æris candentis, suspiria scilicet conscientiae jubilantis.

4. *Oculi autem illorum tenebantur, ne illum agnoscerent.* Infirmittatis autem suæ conscia humana conscientia, præ ineffabili tantæ suavitatis gloria contremiscit. Unde Elias vultum operuit, Eliphaz totus inhorruit: nec Moyses ausus est aspicere contra Dominum (*Exod. iii, 6*). *Et si venerit ad me, ait Job, non videbo eum (Job, ix, 11).* *Oculi illorum tenebantur.* O si Dominum cognoscerent, quantum gauderent! Quantum ipsi gauderemus, si eum in propria specie propius videremus! Quis non accederet, imo curreret et teneret pedes ejus? Sed adhuc loquitur Joseph per interpretem fratribus suis: adhuc dissimulat suam nobis exhibere dulcissimam visionem. Quid enim? mortales sumus, et exilio degimus, nec illam perfectæ visionis lætitudinem præ multitudine gloriæ capere valemus. Quis enim posset inter illa superfluentis jubilationis gaudia spirare, quæ dabuntur in patria; cum illa etiam stilla dulcedinis, quam nobis in via exhibet, in patria peregrina, totam mentem inebriet, et totam cordis latitudinem novis deliciis coangustet? Ideo tenebantur oculi eorum, quia Dominus erat in habitu peregrini. Et cum eum quotidie perspiciamus in altari sub specie panis et vini nobiscum habitat in habitu peregrini. Nonne per oculos intelligere possumus amorem et desiderium? Diligimus enim Deum et proximum: desideramus regem et regnum. Sed quia, ut ait beatus Gregorius, incognitum est nobis, dum in hoc corpore sumus, quantum diligamus Deum et proximum, et quando ex hoc exilio transmigrantes adipiscamur regnum, et videamus Deum, cæcitatem patimur oculorum. Unde in Ezechiele dicitur, quia porta et thalamus habet tectum (*Ezech. xl, 13*).

5. Nec prætermittendum est quod confabulando gradiuntur in castellum Emmaus, quod erat in spatio stadiorum sexaginta ab Jerusalem. Dulce colloquium et felix confabulatio, cum meditationem tractat oratio. Habent enim mel et lac in lingua. Labia eorum sicut vitta coccinea, dum hæc invitat ad contemptum mundi, et illa incitat ad amorem Dei. Unde dicitur in Emmaus proficisci, quod interpretatur desiderium consilii. Numquid ambulabunt

duo pariter, nisi his convenerit? O beata conventio, quam ad invicem susurrant oratio et meditatio. Profecto ire desiderant in Emmaus castellum, quod ab Jerusalem est in spatio stadiorum sexaginta. Sexagenarius numerus ex denario constat et senario, quæ sexies decem, vel decies sex faciunt sexaginta. Stadium locus est in quo curritur. Denarius significat Decalogum, in quo decem mandatorum series continetur. 659 In senario vero figuratur sæculi abrenuntiatio, et morum conversio, abjectio propriæ voluntatis, et abjectio sine fuco simulationis; custodia cordis, circumscriptio sermonis. In his stadiis currendum est, ut cum Dominus dilataverit cor nostrum, curramus in viam mandatorum suorum, et post devolvamur per viam: et in his viis appropinquans Dominus veniet nobis, sicut scriptum est de Sapientia, quia *præoccupat qui se concupiscunt, in viis ostendit se illis hilariter, et in omni providentia ostendit se illis (Sap. vi, 14, 17)*. Et ait ad illos:

6. *Qui sunt hi sermones, quos confertis ad invicem ambulantes, et estis tristes?* Interrogatio ista amoris subministrat incendia, et quasi oleum projicitur in flamma. Dum enim peregrinus interrogat quid tristes ad invicem colloquuntur, et ille quem tam dilexerant et adhuc diligunt, ad memoriam reducit, dulcis dolor augmentatur, et amor semimortuus in caminum prorumpens de igniculo, in cordibus eorum vehementius debacchatur. *Qui sunt hi sermones, quos, etc.* Putas, in allocutione peregrini aliquam non persentirent dulcedinem amoris divini? Imo totus in medullis eorum revixit et re floruit amor Christi. *Qui sunt hi sermones, quos, etc.* Deus, Deus, quantas jubilationes istæ tristitiæ genuerunt, et quam suaves suavitates ruminatæ, et quam dulcia suspiria percurrunt in corde! Bone Jesu, quam jucundo consolaris susurrio, quos de tua vides absentia contristatos! Quam libenter astas orantibus, et assistis suspirantibus, respiciens per fenestras, prospiciens per cancellos! Quam jucundus latitas post parietem nostrum, ut audias voces orantium, et dulcescant tibi dolores diligentium, de pœnis rideas innocentium!

7. *Et respondens unus, cui nomen Cleophas, dixit ei: Tu solus peregrinus es in Jerusalem, et non cognovisti quæ facta sunt in illa his diebus?* Cleophas, qui interpretatur increpans ore, formam orationis videtur exprimere, quæ ponit coram Deo iudicium, et replet increpationibus os suum; nunc accusans cordis duritiam, nunc inconstantiam; nunc torporis frigore constrictum, nunc inepta lætitia dissolutum. *Tu solus peregrinus es?* Corda solet amantium familiariter mœror compunctionis afficere, cum tot vident inde specialiter fastidire studia, et a desiderio cœlestis patriæ tepescentis speciem pietatis in solo exteriori habitu retinere. Respondet ergo Cleophas, quoties talium perditioni ex intimis condolentes, tales in oratione profundunt quærimonias: Domine, tu solus fuisti tempore passionis, abnegante Petro, fugiente discipulo quem amabas, obli-

tui amoris privilegio, fugientibus etiam cæteris. Sed, heu, heu! tempore passionis quæ nunc est, religiosos videmus non solum non participare per compassionem passionibus tuis, nec fugere, nec negare turbatione alicujus tentationis subitæ; sed iniquitas eorum procedit quasi ex adipe, transierunt in affectum cordis. Apponendo enim iniquitatem, non verentur super dolorem vulnerum tuorum addere, qui cum sanctis mulieribus debuerant piæ devotionis aromatibus delinire. *Tu solus peregrinus es in Jerusalem?* Dereliquerunt te omnes amici tui, longe facti sunt a te noti tui; posuerunt te abominationem sibi. Omnes quæ sua sunt quærunt, se ipsos diligunt: de exilio fecerunt patriam; operibus diffidentur se peregrinos super terram et hospites. *Tu solus peregrinus es in Jerusalem?* Nos etiam qui excellentiori professionis privilegio æstimamur expressius fieri conformes humilitatis tuæ peregrinationis. collocati sumus in obscuris sicut mortui sæculi. Sed et prudentiores sumus in possessionibus ampliandis, et gloriosiores in ædificiis erigendis, callidiores in pecuniis congregandis. Inveniri possunt etiam pauci, qui fideliter incedant semitas veritatis. *Tu solus peregrinus es?* Jam non miratur Behemoth, si absorptus est fluvius (*Job XL, 18*); quia pars maxima Jordanis influit in os ejus, et dejecit de fortitudine, et de stellis, stravit sibi aurum quasi lutum, et sub ipso sunt radii solis.

8. *Tu solus peregrinus es in Jerusalem,* in Ecclesia scilicet militante Deo quæ videlicet non possidet adhuc pacem; *et non cognovisti quæ facta sunt in illa diebus 660 istis?* His diebus sanguinem tuum fudisti pro salute generis humani; et tot dolores et opprobria, ad ultimum crucis supplicium pertulisti: et cum tanta pro mundo passus sis his diebus, et te omnia trahere ad te ipsum promiseris, si a terra esses exaltatus, ecce exaltatus es super cælos. Imo cur non eruis eos qui ducuntur ad mortem; cur ex Basan non converteris; cur omnes non trahis; cur tam paucos de multis eligis, quasi tuæ immemor passionis? *Non cognovisti quæ facta sunt in Jerusalem diebus istis?* In Jerusalem diebus istis, tu ille excelsus, admirabilis, occisus fuisti, cui Moyses et Elias in transfigurationis tuæ visione pulcherrima sunt locuti (*Matth. XVII, 3*), Vere, Domine, nimis excessisti: quia cum sis splendor paternæ gloriæ, et figura substantiæ ejus, et cum sis Dominus majestatis, et tremantibus elementis, cæli luminaribus obscuratis, et stupentibus Angelis, pati dignatus es tormentum abjectissimæ passionis. Vere fuit excessus, cum dedisti vellentibus genas tuas; cum faciem tuam non avertisti ab increpantibus et conspuentibus (*Isa. L, 6*); quando cum iniquis es deputatus (*Isa. LIII, 12*). *Tu solus peregrinus es in Jerusalem?* Cur non trahis nos post te, ut curramus in odore unguentorum tuorum? Cur das alienis honorem tuum, cum pro nobis consumpseris carnem et corpus tuum? Cur solium gloriæ tuæ, in quo judicasti principem hujus mundi, non recordaris? Cur spiritum

gratiæ et precum super nos non effundis, ut non solum lingua, sed et opere et veritate confitentes nos advenas et peregrinos super terram, abstineamus a carnalibus desideriis, et trahamur ad te in funiculis Adæ, in vinculis charitatis?

9. Dum hæc Cleophas loquitur in tribulatione spiritus et amaritudine mentis, verba ista quantum putas repleant conscientiam sciscitantis? Quibus ille dixit: *Quæ?* Non est interrogatio nescientis, sed adjocantis, et quædam reciprocatio doloris. *Et dixerunt: De Jesu Nazareno, qui fuit vir propheta, potens in opere et sermone, coram Deo et omni populo: et quomodo tradiderunt eum summi sacerdotes et principes nostri in damnationem mortis, et crucifixerunt eum.* Primo solus Cleophas respondisse legitur. Nunc respondet tam ipse, quam ille, cujus nomen in historia non habetur. Unde quia est sine nomine, videtur formam meditationis exprimere, quam quandoque cogitationem, quandoque contemplationem solemus quasi proprio nomine nuncupare. Secundum vero beatum Gregorium, istum fuisse Lucam aliqui æstimaverunt. Lucas, qui medicus fuisse ab Apostolo dicitur (*Coloss. IV, 14*), qui Consurgens vel Elevans interpretatur, interpretatione sui nominis imaginem representat meditationis, quæ medicamentum est contribulati spiritus, et conscientiæ ægrotantis. Quæ sicut stellio manibus nititur, ut moretur in ædibus regis (*Prov. XXX, 28*), et consurgens ab infimis eligendo suspendium, deserit transitoria, et se elevat ad superna. Adjungitur itaque meditatio orationi, ut ex amborum responsione dulcioris balsamum melodiciæ diffusiores spiret delicias in auribus peregrini.

10. *De Jesu, inquit, Nazareno.* Oleum effusum est nomen ejus. Oleum, inquam, effusum, unguentum aromatum, jubilus cordium, Jesus Nazareus rex Judæorum. Sed frangatur alabastrum, perflet auster hortum aromatum; myrrha det odorem suum, diffluant rivuli balsamorum: Crucifixus sit in memoria, Crucifixi replicetur injuria, Crucifixi ruminentur opprobria, et charitas indefessa. Omnia interiora nostra loquantur de Jesu Nazareno qui lavit nos a peccatis nostris in sanguine suo, ut simus potentes opere et sermone. Nonnulli potentes sunt in opere, sed non in sermone. Alii in sermone, sed non in opere. Quidam potentes sunt in utroque. Qui strenuus est in exercitatione corporali, bona quæ prævalet, non negligit operari. Patiens in tribulatione, et gaudens ad laborem obedientiæ, potest dici potens in opere. Sed si minus hunc delectat assiduitas orationis, si non est sollicitudine pia devotus in vigiliis, vel forte non habeat gratiam prædicationis, potens est in opere, sed non in sermone. Videas aliquem frequenter in oratione devotum, cujus oculi sunt piscinæ 661 in Hesbon (*Cant. VII, 4*) præ multitudine lacrymarum, sed recusat ferre jugum obedientiæ, votam suam offerre se æstimat offerendo hostiam amputata aure: suam plangit in oratione superbiam, sed hora compunctionis transacta, ita

superbus est sicut ante. Vel si levis in moribus, post orationis suæ devotionem in eandem recidit levitatem, ossa ejus replentur vitiis adolescentiæ ejus, ut nunquam in conversatione sua sit maturus; licet ad modicum orationis tempore sit devotus: vox quidem vox Jacob est, sed manus, manus sunt Esau (*Gen. xxvii, 22*). Tales potentes videntur in sermone, sed non in opere. In opere et sermone sunt potentes, qui habent in moribus honestatem, in operibus virtutem, in sermone scientiam, devotionem in orationis assiduitate, gravitatem in conversatione, perseverantiam in amore. Piæ siquidem operationis oratio devota est reclinatorium, et devotæ orationis exercitatio præbet honorum operum fulcimentum. Hæc est enim plenarie compunctio salutaris, quam commendat conscientiæ latitudo. Unde cum sapientiam et divitias dedisset Dominus Salomonis, dedit ei et latitudinem cordis (*III Reg. iv, 5-14*): quia nihil est sapientia, nihil divitiæ, si in corde non redundaverit, qui transvadari non potest fluvius charitatis. Nec parcit Dominus verbis potentibus, et ad deprecandum compositis.

11. Si sic potens es in opere et sermone, esto coram Deo, et omni populo. Coram Deo te commendat puritas intentionis; coram populo, utilitas operis: ut sint lumbi mentis tuæ succincti, et lucerna ardens in manibus tuis. Et bene *coram omni populo*, quia charitas nescit angulum, non amat proprium, deservire desiderat utilitatibus singulorum. Hinc est quod Apostolus se commendat ad omnem conscientiam hominum, providens bona, non tantum coram Deo, sed etiam coram omnibus hominibus (*II Cor. viii, 21*), ut tam Deo quam omni populo sit acceptus. Sed beatissimo Apostolo nemo se audeat comparare. Quantum erim distat ortus ab occidente, tantum a viis nostris fuerunt viæ ejus, et semitæ ejus a nostris semitis exaltatæ: quia, sicut dicit Isaias, *facti sumus immundi omnes nos; quasi pannus monstruatæ universæ justitiæ nostræ* (*Isa. lxiiv, 6*). Potentes non sumus in operibus: et quid oremus, sicut oportet, nescimus (*Rom. viii, 26*). Ille solus speciosus forma præ filiis hominum (*Psal. xlv, 3*), singulari privilegio fuit propheta, potens opere et sermone, qui potenter operatus est salutem nostram in medio terræ. Potestate plenus fuit in sermone, quando omnia creavit, quando dixit, et facta sunt, ipse mandavit, et creata sunt (*Psal. cxlviii, 5*). Fortis fuit in opere, cum hominem reparavit, et juxta vaticinium Isaiæ, opus suum ut faceret, opus suum alienum opus fecit (*Isa. xxviii, 21*). Vere fuit opus alienum, si consideres quomodo tradiderunt eum summi sacerdotes, et crucifixerunt eum. Domine, audivi auditionem tuam, et timui (*Habac. iii, 2*). consideravi opera tua, vias tuas, et expavi. Subsannaverunt te subsannatione, dentibus suis super te frenduerunt: adversum te lætati sunt et conveniunt; te summi sacerdotes et principes tradiderunt. Illi qui regere gregem debuerunt per viam salutis, facti sunt laqueus et ruina in præcipitium damnationis.

tionis. Ex ipsis flamma invidiæ erupit quia, sicut in Job legitur, *Ignis Dei de cælo cecidit, et tactas, oves puerosque consumpsit* (*Job i, 16*).

12. Nos igitur qui quærimus Crucifixum, crucis attendamus mysterium. Ipsa est statera corporis Christi, quam desiderabat qui dicebat: *Utinam appenderentur peccata mea quibus iram merui, et calamitas quam patior, in statera*. Crux facta est statera corporis Christi, quod est Ecclesia. Cum enim ipse crucifigeretur, appensa sunt cum ipso peccata quæ commisimus, calamitas quam incurrimus. Ipse erat innocens, impollutus, segregatus a peccatoribus, et excelsior cælis conversatio ejus: non enim peccatum fecit, nec inventus est dolus in ore ejus. Et quoniam talis ac tantus, tam indigna dignatus est in cruce pati, præponderare cœpit calamitas, et crimina levigari. Cum adhuc tamen cruce erectus staret, vacillare videbatur statera, nec plene cognoscebatur qua cadere deberet, cum inclinato capite emisit spiritum, ut calamitas præponderando caderet, et *quasi arena maris gravior appareret* (*Job. vi, 2, 3*), Gentes quasi momentum stateræ reputatæ sunt. Nam in statera ceciderunt, quia partes adversæ damnationis nostræ chirographum miserunt. Trituratus est Moab sub domino, expandit manus super eum sicut natans ad natandum, ne demergeretur in profundum; et ut ipse sublevaret nos in excelsum, expandit alas suas, non assumpsit et portavit in humeris suis, sicut aquila provocans ad volandum pullos suos (*Deut. xxxii, 11*). Sic ascendens super omnes cælos, de excelso misit ignem in ossibus nostris: ut quæ sursum sunt, sapiamus, et nostra conversatio sit in cælis. *Potens fuit coram Deo et omni populo*: quia factus est Angelus loquens pro nobis, et intercessor existens Patri reconciliavit humanum genus; utrumque solus potuit arguere, ponere manum in ambobus.

13. *Et quomodo summi sacerdotes et principes crucifixerunt eum*. Per sacerdotum quippe persuasionem populus dimitti Barabbam, Christum crucifigi acclamavit, et Pilatus fieri adjudicavit; linguis, non manibus ipsum crucifixerunt. Unde dicit David quia linguas suas ut gladium acuerunt (*Psal. cxxxix, 4*). In hoc forte minus reprehensibiles, quam novi crucifigores qui manibus et verbis mortem illi accersunt; immortalem mortificant, incrucifigibilem crucifigunt. Quæ ab ipsis in occulto, vel etiam in aperto fiunt, turpe est dicere. Ponere vereor os meum in cælum, ut non dicam in cœnum, et Saul ad purificationem ventris inclinatum occidere: sufficit si oram chlamydis abscindam (*I Reg. xxiv, 4, 5*) gladio Jeremiæ cum Dominus dicat per Malachiam: *Vos me configitis, gens scilicet tota* (*Malach, iii, 8, 9*). Ostendit Jeremias quomodo summi sacerdotes et principes eum crudelius crucifigunt. *Ibo, inquit, ad optimates et loquar eis: ipsi enim cognoverunt viam Domini, et judicium Dei sui. Et ecce hi magis simul fregerunt jugum, ruperunt vincula* (*Jer. v, 5*), *et a propheta usque ad sacerdotem omnes faciunt dolum*

(Jer. vi, 13). Ecce quomodo summi sacerdotes et principes crucifixerunt eum.

14. *Nos autem sperabamus quod ipse esset redempturus Israel*, quod interpretatur Vir vicens Deum, per quod litterati et religiosi, qui specialius præ cæteris debent videre Deum per intelligentiam et affectum, signantur. Hinc est non minima causa tristitiæ nobis, quia etiam litterati et qui videntur religiosi, comparantur jumentis, et immundiores facti sunt illis. Ipsi enim non solum spinis peccatorum suorum crucifigunt Deum, sed aliis facti sunt in proverbium et exemplum. *Nos autem sperabamus quod ipse esset redempturus Israel*. Non esset doloris materia, nec res tam stupenda, si plebs quæ non novit legem, sola caderet in errorem, quia relevari posset per litteratorum et religiosorum prudentiam, si ipsi non fuissent primi ad ruinam. *Nos autem sperabamus quod ipse esset redempturus Israel*. Nam si dicit regi, Apostata, et vocat duces impios, si supplantet optimates, et ducit sacerdotes inglorios: et ipsi forsitan non sunt litterati, et ignorant legem Domini; filii sunt diffidentiae, nec de ipsis sumus in admirationem: sed de litteratis stupemus, et qui præterdunt habitum religionis, qui bonum verbum Dei gustaverunt, et donum cœlestis, virtutesque sæculi venturi, et ecce vaccæ pingues Samariæ facti sunt, arbores autumnales, eradicae, bis mortuæ, facti hostes in capite, qui docere debuerant viam vitæ. *Nos autem sperabamus quod ipse esset redempturus Israel*.

15. *Et nunc super hæc omnia tertia dies est ex quo hæc facta sunt*. Prima dies, qua crucifixus est Christus, persecutorum et hæreticorum significat tempus, qui primitivam Ecclesiam tormentorum asperitatibus vexaverunt, quæ corpus est ejus. Secunda dies, qua sepultus fuit, tempus figurat hypocritarum qui Christum quasi sepultum in terra reputant, terrenis commodis et honoribus inhiantes, qui nullam nisi terrenæ felicitatis gloriam pro suis laboribus expectant. Super hæc omnia tertia dies est, in quo debemus aliud gravius periculum considerare, scilicet in falsis fratribus. Et in hac tertia die Christus debuerat resurrexisse, quia putabamus his diebus ubique diffundi virtutem veræ fidei, et per loca religiosa charitatis radios dilatari, ut post Orionas et Hyadas apparerent interiora austri. Sed quia pene omnes declinaverunt, et adhuc in iniquitatibus suis Christum crucifigunt, **663** super hæc omnia dolemus, quia tertia dies est ex quo hæc omnia facta sunt.

16. *Sed et mulieres quædam ex nostris terruerunt nos, quæ ante lucem fuerunt ad monumentum, et non invento corpore ejus venerunt, dicentes se etiam visionem Angelorum vidisse, qui dicunt eum vivere*. Mulieres piæ sunt cogitationes. Per monumentum claustrum Religiosorum potest intelligi, in quo sumus Christo per temporalium delectationum mortificationem, et sanctæ professionis vinculum consepulti. Tunc mulieres vadunt ad monumentum quærere

A Dominum, quando cogitamus si saltem vel in claustris religiosus sit requirens ac diligens Deum. Ante lucem venerunt, et corpus ejus invenerunt. O quam dulce est ante lucem surgere ad quærendum dilectum! Dulcis est quærenti illum. *In lectulo meo quæsi per noctes quem diligit anima mea: quæsi, et non inveni illum* (Cantic. iii, 4). Restat ergo, ut vadam ad monumentum; id est ad Religiosorum claustrum, ad vigiliis claustralium, quia ibi dilectum inveniam, etsi non secundum corpus. Etenim si cognovimus secundum carnem Christum, sed jam nunc non novimus (II Cor. v, 16). Civitatem custodiunt isti vigiles: Angeli sunt, quorum visionem se vidisse asserunt mulieres, quæ dicunt eum vivere, et per fervorem veræ dilectionis ostendunt Christum in suis cordibus habitare. Isti sunt vigiles observantes omni tempore custodias Domini. Ipsi excubant ad ostium tabernaculi, ipsi sunt Orionas et Hyades, et interiora austri. Quam delectabile est eis interesse vigiliis! Consurgunt de nocte in principio vigiliarum suarum, ut effundant cor suum coram Domino, et oratio eorum apud Altissimum: ibi in medio juvenularum tympanistiarum principes conjunguntur psallentibus: ibi in excessu mentis Benjamin adolescentulus (Psal. lxxvii, 26, 28). ibi resonat cœlestis simul concentus. Ibi sunt Seraphim, Sanctus, sanctus, sanctus clamantia, et Cherubim sese versis vultibus in propitiatorum respicientia. Ibi jubilant omnes filii Dei, laudant Dominum sidera matutina. Ipse et sunt vere similes Angelis, per studium angelicæ conversationis. Ipsis commissa est custodia monumenti, scilicet observantiæ regulares claustrum. Monumentum istud Christus non deserit, qui nobiscum se promisit esse usque ad consummationem sæculi: et tunc nos erimus secum, cum nos acceperit ad se ipsum. Mulieres se dicunt illum non invenisse, sed visionem Angelorum vidisse, qui dicunt eum vivere; quoties versamus in cogitationibus nostris, quia etsi sunt vere similes Angelis qui de die in diem, et in nocte laudem Domini decantant in terris, sicut illi in cœlis; non tamen possident gloriam æternæ beatitudinis, summa sanctitate consummata. *Paululum, inquit, cum pertransissem eos, inveni quem diligit anima mea* (Cantic. iii, 4). Sed quid est quod dicitur, *terruerunt nos*? Non est terror qui incutiat horrorem, sed qui novam cordis parturiat exultationem vel admirationem. Dum enim cogitamus quam felices deliciae abundant in claustrum, super hos expavescit cor nostrum, et quadam dulci reverentia movetur de loco suo.

17. *Et abierunt quidam ex nostris ad monumentum et ita invenerunt sicut mulieres dixerunt, ipsum autem non invenerunt*. Abierunt quidam ex nostris, Isti sunt affectus religiosæ mentis, qui omnia, sicut mulieres, inveniunt, non tamen revertuntur, sicut de mulieribus legitur. Quando enim solis cogitationibus de amore religionis tractamus in cordibus nostris, mulieres ad monumentum vadunt et re-

deunt. Sed cum affectus mentis ad conversionis desideria convertuntur, non jam tantum mulieres, sed quidam ex nostris ad monumentum vadunt, qui non revertuntur, sed nec ipsum inveniunt. Hoc autem experimento cognoscimus, quia cum fervore novitii ad conversionem venerimus, hic Jesum invenire nos æstimamus, quia perfectæ tranquillitatis et sanctitatis gaudia apprehendere nos speramus. Sed cum processu temporis experimur miseras humanæ fragilitatis; tunc recognoscimus quoniam non invenimus Dominum: visionem tamen Angelorum aspiciamus, exempla scilicet ferventium monachorum.

18. *Et ipse dixit ad eos: O stulti, et tardi corde ad credendum* **661** *in omnibus quæ locuti sunt Prophetæ! Nonne hæc oportuit pati Christum, et ita intrare in gloriam suam? Scaturire videntur hæc verba teneritudinem amoris, et quasi mustum quod dirumpit novas lagunculas, de medullis procedere diligentis. Dedit Dominus voci suæ vocem virtutis, ut essent hæc verba ejus, sicut malleus conterens petram, et sicut ignis, testimonio Jeremiæ (Jerem. xxiii, 29). Verba ejus sicut ignis et malleus, ut de igne ascendat virgula fumi ex aromatibus et pulvere pigmentarii, et conterat malleus. Libet paululum ad suavitatem historiæ mentis oculos inclinare. Dum interpretatur Scripturas, dum exponit Moysen et Prophetas, procedens ex ipsius ore mira suavitas mentes refrigerat mœrore et tædio consternatas: inæstimabilis redundabat in labiis Jesu sermonis elegantia super mel et favum; dulcescebat ejus eloquium super omnia aromata. Profecto ordinem cæli noverat, et ponebat rationem ejus in terra. Impleta gaudent viscera luctu in lætitiâ mutato. Jam refulget in conscientiis Domini resurrectio. Resurgenti magis gaudere incipiunt quam condolerant crucifixo. Hinc et quod *appropinquaverunt castello quo ibant*, quia impleri cœperat desiderium consilii quod quærebant. *Et ipse finxit longius ire*, ut dum vellet eos deserere, dilectionis igne quo suaviter ardere cœperant, mirabilius æstuarent. Quid eos putas tunc animi habuisse, cum se fingeret longius ire? Æstimo forsitan talibus cum querimoniis interpellasse: Ne decedas, dulcissime, ne decederis a nobis; sed adhuc de Jesu Nazareno sonet vox tua in auribus nostris. Loquere, quæsumus, de gaudio resurrectionis: *mane nobiscum, quoniam advesperascit, et inclinata est jam dies*, sed agemus vigilias noctis. Non sufficit dies ut saturetur auris auditu de dulcissimo Jesu. *Et coegerunt eum*: quia cohibere se non poterat vis amoris.*

19. Nunc ad delicias revertamur mortalitatis. *O stulti et tardi corde ad credendum in omnibus quæ locuti sunt Prophetæ! Nonne hæc oportuit Christum pati et ita intrare in gloriam suam?* Impletum est tempus quod dixit Dominus in Evangelio: *Ubi duo vel tres congregati sunt in nomine meo, ibi sum in medio eorum* (Matth. xviii, 20). Congregati sunt in nomine ejus duo, scilicet Oratio et Meditatio, ut tur-

A tur et columba querimonias dulces submurmurent in foramine petræ, in caverna maceræ, condolentes de Domini passione. Sed contra hæc susurria, hæc devota suspiria tam gratiosa sunt in oculis ejus, qui scrutatur renes et corda, quod non possit diu abscondere multitudinem dulcedinis suæ, quam absconlit timentibus et diligentibus se: sed sæpius per occultam inspirationem, sæpius per Scripturæ sacræ lectionem, talem tristitiam in jubulum solet commutare. *O stulti et tardi corde ad credendum!* Cogitanti mihi dulcedinem hujus increpationis flere, magis libet quam aliquid dicere, quia quidam mirifici odoris balsamus perflat areolam mentis meæ. Disputare cum Deo cupio; non quidem ex æqualitate, sed exponendo fragilitatem humanæ conscientiæ. **B** Domine, quoties passionis tuæ amaritudinem in cordibus nostris ruminamus, toties de nobis expavescimus; quia dedisti metuentibus te significationem, ut fugiant a facie arcus (Psal. lxx, 6). Si enim ex hoc mundo transisti ad Patrem cum tantis cruciatibus, quid fiet de nobis peccatoribus? *Si in viridi ligno hæc fiunt, in arido quid fiet?* (Luc. xxiii, 23.) Dum tales in oratione fundimus querimonias, consolatur nos dulciter increpando illa vera et summa charitas per Scripturarum auctoritatem, seu per occultam inspirationem. Quid de mea passione tam tristes estis? Nolite timere, pusillus grex, passus sum, ut vos gaudeatis. Thesaurizavi vobis thesauros exultationis, quia thesaurizare debent parentes **C** liliis. Omnia enim opera vestra operatus sum vobis, resurrexi ut jubiletis. Dico vobis, cur non creditis?

20. *Incipiens a Moysen et Prophetis interpretabatur illis in omnibus Scripturis quæ de ipso erant.* Beati qui noverunt gustu felicitatis experientiæ, quam dulciter, quam mirabiliter in oratione et meditatione Scripturas dignatur Dominus revelare. Et quidem scientiarum dominus est; potest eas si voluerit, dispensare. *Incipiens* **665** *a Moysen et prophetis, interpretabatur illis in omnibus Scripturis, quæ de ipso erant.* Hæc facit, quando corda nostra illuminat radiis charitatis. Ille tenet et quæ latent, et quæ patent in divinis sermonibus, qui charitatem servat in moribus. In sola dilectione pendent Moyses et Prophetæ (Matth. xxii, 40). Tunc appropinquamus castello quo tendimus, quia per infusionem charitatis desiderium vitæ consilium obtinemus, *Ipse autem finxit se longius ire.* Dixi, *Sapiens efficiar: et ipsa sapientia recessit longius a me!* (Eccle. vii, 24.) Incipienti difficiles viæ Domini videntur, sed curritur per eas, dum cor cœperit dilatari. Unde *et coegerunt eum.* Non enim leviter ad perfectionis culmen attingitur, sed paulatim virtutum gradibus ad apicem charitatis per violentiam pervenitur.

21. *Coegerunt eum.* Ne mireris, si vim patitur regnum cælorum, quando et ipse dominus eorum, si igitur quadam naturali duritia cor tuum senseris indevotum; insta orationibus, intende meditationibus, curre ubi est impetus spiritus, ne assensum carni

dederis. Ingere te vigiliis, per lacrymarum violentiam vince Dominum majestatis, et dic ei : *Mane nobiscum, Domine, quoniam advesperascit, et inclinata est jam dies.* Hanc clausulam multipliciter possumus intelligere, et in ea multas delicias invenire. *Mane nobiscum, quoniam advesperascit.* Cum prosperamus in virtutum successibus, in die sumus : cum nos obnubilant tribulationum angustia, incipit nobis advesperascere : cum tristitia nos confundit, nobis advesperascit. Et quia ad te confugimus, qui solus laborem et dolorem consideras, *mane nobiscum, quoniam advesperascit.* Jam veniunt aquae usque ad animam, jam devotionis deliciae vertuntur in miseriam, jam omnes angulos mentis nostrae ventus tentationis concutit : *mane nobiscum, quoniam advesperascit.* Tu tribulatis cordibus es refrigerium, tu refugium, tu solatium : tua est potentia, tuum est imperium. Intenti sunt ad te oculi omnium, et solum sitiens anima concupiscit : *mane nobiscum, quoniam advesperascit.* Sine te nihil possumus facere. Tu solus carmina das in nocte ; tu turris es fortitudinis a facie tribulantis. Tuae pietatis oculus circa ea quae sub caelo sunt respicit : *mane nobiscum, quoniam advesperascit.* Per te consurgit nobis ad vesperum fulgor meridianus, et orimur ut lucifer, cum nos consumptos putamus ; non confunditur omnis qui in te confidit : *mane nobiscum, quoniam advesperascit.* Inclinata est jam dies, facti sunt vesperi longiores : quia appropinquante mundi termino superexcrevit iniquitas, et charitas refrigescit. Ne extinguatur in nocte lucerna nostra ; *mane nobiscum, quoniam advesperascit.* Vergente mundi vespere, sole justitiae, frigus iniquitatis genus humanum opprimit. Omnes occupat nox perfidiae, lux veritatis deficit. Ne deficiamus cum deficientibus, *mane nobiscum, quoniam advesperascit.* Vitae meae jam instat vespera, corpus consumit aegritudo pervalida, jam mors minatur aspera, timor et tremor totam conscientiam concutit, terribilem sententiam judicii pertimescit : sed tu, Domine, Cui Pater omne iudicium dedit, *mane nobiscum, quoniam advesperascit.* In manus tuas commendo spiritum meum. Ne tradas animam confitentem tibi potestatibus tenebrarum. In te solo est salus nostra ; ad te sunt oculi nostri, ne pereamus. De multitudine miserationis tuae mens fiduciam concipit : *mane nobiscum, quoniam advesperascit.* Vel per vesperam possumus intelligere vexatae mentis refrigerium, ut omni fervore tribulationis recedente, oratio et meditatio tranquillum in ea Deo parent hospitium, ut cum cogant alii manendum, et invitent ad coenandum, juxta quod scriptum est : *Siquis aperuerit mihi januam, intrabo ad eum, et cenabo cum eo, et ipse mecum (Apoc. iii, 29).* Factus est sicut vitator declinans ad manendum : unde *et intravit cum illis.*

22. *Factum est autem cum recumberet cum illis, accepit panem, et benedixit, fregit et porrexit illis : et aperti sunt oculi eorum, et cognoverunt eum.* Panis iste panis est gratiae. Hunc panem ipse per se accipit ; quia non quasi inferior, sed Patri aequalis, dona

gratiae prout voluit non ad mensuram accepit. **B**enedicit panem quando benedictionem suam nobis dat legislator, ut eamus de virtute in virtutem. Frangit et porrexit illis ; quia non volentis neque currentis, sed miserentis est Dei. Nec panem porrexit **666** integrum, sed fractum ; quia divisiones gratiarum sunt, sed idem Dominus, qui sicut buccellas mittit crystallum suam. Et quid est quod dicitur : *Aperti sunt, oculi eorum, et cognoverunt eum in fractione panis ?* In fractione panis fit diminutio quaedam et exinanitio. In fractione virtutem humilitatis intellige, per quam se ipsum fregit, diminuit, et exinanivit ipse etiam qui panis est vitae. Et quoniam se exinanivit, cogitationem suam nobis dedit. Ipse est panis desiderabilis quem per dies multos Daniel non comedit (*Dan. x, 3*) : quia multi justi et Prophetae voluerunt videre et non viderunt incarnatam sapientiam Dei Patris. Multis aestuarunt suspiriis praesiderio videndi Filium hominis : sed absconditus erat in sinu Patris. Parvuli petierunt panem, et non erat qui frangeret eis (*Thren. iv, 4*). Sapientia abscondita Patris, et thesaurus integer et occultus, quae utilitas in utrisque ? Frange, Domine, esurienti panem tuum, panem te ipsum, ut aperiantur oculi hominis, nec reputetur homini ad peccatum, si voluerit esse sicut tu, sciens bonum et malum. Te cognoscat in panis fractione, qui ab initio voluit integrum attentare vel attricare. Frange te, ut sese discat frangere, quia non cognosceris in fractione panis. Audivit Balaam sermones Dei, et visiones Omnipotentis intuitus est : sed cadebat apertis oculis (*Num. xxiv, 4*), quia non cognoscebat Dominum in fractione panis. Sic multos videtis hodie studentes in Scripturis, docentes in cathedris, praedicantes in ecclesiis ; sed opera eorum non concordant cum verbis. Confitentur verbis et non nosse Deum, sed negant factis : quia non cognoscitur nisi in fractione panis. Et quidem nobis Dominus factus est panis, et nos sumus panis ejus. In sudore vultus sui dignatus est vesci pane suo, ut nos nostro vesceremur in gaudio. Si vis ipsum cognoscere, sicut se fregit, ita te frange ; quia qui dicit se in Christo manere, debet sicut ille ambulavit, et ipse ambulare (*I Joan. ii, 6*). Non est in sermone regnum Dei, sed in virtute. Frange igitur te ad laborem obedientiae, ad humilitatem poenitentiae. Porta in corpore tuo stigmata Jesu Christi formam servi accipiens, non praelati. Et cum te exinaveris et fegeris, cognosces Dominum in fractione panis.

23. Sed quoniam coepimus loqui de pane gratiae ; dum frangitur, oculi aperiuntur, et Dominus cognoscitur : quia cum caeteris gratiarum donis infunditur virtus humilitatis. Tunc eum cognoscimus, quia ex acceptis donis nos ei humiliter subdimus, cum quidquid boni accepimus, ad ipsum referimus. Sapientis attestatur quod ab humilibus honoratur Deus (*Eccli. iii, 21*). Vide quomodo dictis nostris concordet beatus Gregorius. « Qui, » inquit, « virtutes caeteras sine humilitate congregat, quasi pulverem in

ventum portat (*Moral.*, lib. xxxv, cap. 10): « ut unde ferre aliquid debuit, inde deterius sequatur. Vera ergo humilitas aperit oculos, dum virtutes cæteras, per quas vento superbiæ poterat excæcari, frangit et diminuit; et homo se ex se nihil esse cognoscit. Et quando quis decrescit in despectione sui, tanto amplius proficit in cognitionem Dei. Ut ergo cognoscatur Dominus in fractione panis, frangat homo si quas habet in se virtutes, frangat proprias voluntates imitans illum qui pro nobis factus est obediens usque ad mortem crucis. *Et ipse evanuit ab oculis eorum.* Mira res! Cum incipit magister cordi dulcescere, tunc fugit, ut de absentia sua faciat nos dulciter dolere. Tales sunt amoris deliciae, oculi amoris ipsum faciunt avolare. *Fuge, dilecte mi, et assimilare capreae, hinnuloque cervorum, super montes aromatum* (*Cantic.* II, 17 et VIII, 14). Ascende super Cherubim, et ambula super pennas ventorum. Esto tamen similis capreae hinnuloque cervorum, ut oculus dilectionis tuæ non avertas a nobis: etsi a nostris te subtrahis, qui humilia respicis, et alta a longe cognoscis.

24 *Et dixerunt ad invicem: Nonne cor nostrum ardens erat in nobis de Jesu, dum loqueretur nobis in via, et aperiret nobis Scripturas?* Clausula ista non est exponenda, sed ruminanda. Quoties in nobismet ipsis marcescit anima nostra, et possident nos dies afflictionis, quoties tædiis vel tentationum vulneramur sagittis; ad memoriam revocemus quid aliquando in oratione senserimus, quid in meditatione gustaverimus, qualiter locutus sit nobis Dominus, cum scilicet transmigrarem in delicias contemplationis. ¶ *Nonne cor nostrum ardens erat in nobis de Jesu?* O dulcis ardor, dulcis splendor, dulcis amor! Ardor confortans, splendor illuminans, amor inebrians. Quam dulciter ardes, quam mirabiliter splendes, quam sufficienter totum cor hominis imple! Quis poterit habitare de nobis cum igne devorante, cum ardoribus sempiternis (*Isai.* xxxiii, 14), cum jam non erit ignis in Sion, sed caminus in Jerusalem, in splendoribus æternitatis? Tunc etiam recordabimur de hoc parvo igniculo quem sentimus in convalle plorationis, cantabimus et psallemus, et dicemus ad invicem: *Nonne cor nostrum ardens erat in nobis de Jesu?* Cum sub paupertate degeremus militiæ regularis, et staremus ad psallendum in nocturnis vigiliis, et post vigiliis absconditi incumberemus orationibus illis beatissimis intervallis, quam magna tunc erat in cordibus nostris multitudo dulcedinis! *Nonne cor nostrum ardens erat in nobis de Jesu?* Nonne nox erat illuminatio in deliciis? *Nonne cor nostrum tunc ardens erat in nobis,* cum in claustro residentes meditaremur in silentio, quando secreto Deus erat in tabernaculo nostro, cum super Jerusalem cor ascenderet, et cogitaremus patriæ gaudia, cum concentus cæli resonaret in conscientia? *Nonne cor nostrum ardens erat in nobis de Jesu?* cum divinarum Scripturarum dulcedine nostras reficeremus animas, invenientes in illis mirabiles delectationes

super omnes divitias? Nonne nos tunc docebat unctio Christi de omnibus medullatis infundendo nobis delicias? *Nonne cor nostrum ardens erat in nobis de Jesu, dum loqueretur nobis in via?*

25. *Et surgentes eadem hora reversi sunt in Jerusalem, et invenerunt congregatos undecim, et eos qui cum ipsis erant dicentes: Quia surrexit Dominus vere, et apparuit Simoni.* Non, incongrue eadem hora dicuntur surgere, quia non nisi ad horam, nec ad horam quidem esse possunt in anima tales deliciae: cito trans-eunt, abeunt evanescent. Ideo fugiunt, ut earum plenitudinem, quæ debetur [*al. habetur*] in patria, ferventius appetamus: ideo animum alliciunt et inflammant, ut surgamus; non ut in Jericho descendamus. Ibi insidiantur ut spolient vel necent descendentes. Sed nobili quadam superbia despicere debet hæc temporalia, quæ mutabilia sunt sicut luna, anima cælestibus deliciis assueta. Surgentes igitur Oratio et Meditatio revertuntur in Jerusalem, cum post spiritualium deliciarum refectionem pacis intimæ possident quietem. Undecim isti qui in Jerusalem sunt congregati, dona septiformis Spiritus, et quatuor principales virtutes possunt intelligi. Illi qui cum eis sunt, fides, spes, charitas et si qua ibi sunt alia gratiarum dona dici possunt. Congregatos istos oratio et meditatio inveniunt, non congregaverunt: quia etsi pro posse nostro intendamus virtutibus congregandis; nihil sine Patre lumina possumus, qui et velle et perficere in nobis operatur. Istis dum oratio et meditatio conjunguntur, dicunt *quia surrexit Dominus vere,* quando amanti conscientia insibilat gaudium resurrectionis dominicæ.

26. Sed quid vult sibi quod subditur, *apparuit Simoni?* Videte ne forte propter nos dictum sit, qui specialiter filii sumus obedientiæ, qui sapientibus et insipientibus debitores sumus, sine contradictione vocis, sine rancore murmurationis obedire. Fidelis sermo, et omni acceptione dignus, magnum lætitiæ cumulum parturiens obedientibus, quia Dominus apparuit Simoni, et ipsi soli speciali prærogativa præ omnibus. O si devotæ mentis memoria revolvamus, quam dulcis sit ejus apparitio obedientiæ filiis in illo agone terribili, et in illa hora miserabili, ubi cogitur anima a corpore separari! Non præsumimus quæ nescimus asserere: possumus tamen piis imaginationibus tale aliquid cogitare. Forte aliquibus tunc apparet Christus cum vexillo obedientiæ, et ineffabili exultatione exhilaret obedientis animam in illa tribulatione, et his potest sermocinationibus consolari: Ne timeas, fili obedientiæ, ne timeas intueri manus propter obedientiam cruci affixas: considera pedes expositos fixuris clavorum, et latus læcea perforatum: attende quod propter obedientiam mortuus sum: et si propter fragilitatem humanæ conditionis obedientia tua sit minus aliquid perfectum habens, volo ut plenitudo meæ obedientiæ sit tuæ minus sufficientis obedientiæ supplementum. Quid in illa hora potest esse suavius tali consola-

tionem ? quid imprimi potest humano cordi dulcius ? Ponite hæc super corda vestra, filii obedientiæ, gaudeate et exsultate, quia surrexit Dominus vere, et apparuit Simoni.

27. Et ipsi narrabant quæ gesta erant in via et quomodo cognoverunt eum in fractione panis. Extremam hanc clausulam referre possumus ad illa beatæ quietis gaudia, cum sedebit unusquisque sub vite sua, et sub ficulnea in pulchritudine pacis, in tabernaculis fiducia, in requie opulenta : cum plateæ Jerusalem sternentur auro, et per omnes vicos ejus Alleluia cantabitur, et implebitur infantibus et puellis sequentibus Agnum quocumque ierit, in vestibus albis. Tunc narrabimus quæ gesta sunt in via, quomodo cognovimus Dominum in fractione panis; quam dulciter nos humiliat hic in loco afflictionis, ut delicietur in cordibus nostris; qui secreta sua abscondit a sapientibus et prudentibus, et revelat ea parvulis.

Tunc recordabimur periculorum in quibus versamur, tribulationum quibus affligimur, miseriarum quibus involvimur: et mirabiliter lætabimur, quia hæc omnia velut umbra transierunt, et de splendoribus in quibus erimus, ossa nostra jubulum germinabunt. Tunc plantabimus vineas in monte Samariæ, et audiemus vocem gaudii, et vocem lætitiæ, vocem sponsi, et vocem sponsæ, et videbimus gloriam regis, et decorem reginæ. Tunc lætabitur Virgo in choro, diadema regni portans in capite suo, et ostendet nobis fructum sanctissimi ventris sui. In humanitate nostra videbitur Dominus majestatis. Tunc videbit et affluet et mirabitur et dilatabitur cor nostrum, simul laudabimus; quia oculo ad oculum, aspectu contra aspectum videbimus, facie ad faciem cognoscemus, ore ad os colloquemur dicentes: Tibi, Domine, potestas et imperium, tibi honor et gloria, te laudet omnis spiritus in sæcula sæculorum. Amen.

SERMO DE EXCELLENTIA SS. SACRAMENTI

ET DIGNITATE SACERDOTUM.

¶ Non est S. Bernardi, sed cujusdam non sacerdotis, ut ex num. 3, 5 et 16 colligitur.

Panem angelorum manducavit homo. (Psal. LXXVII, 25).

1. Non lateat vos, verendi sacerdotes, seriem hanc vobis recitatam, verbis succinctam, sensuum spiritualium majestate apprime fore fecundam. Vobis autem potissimum incumbit præ cæteris audire quod proponimus; nec solum audire, sed fidelius respondere, et tanquam animalia munda propensius debetis ruminare. Beatus ille David Prophetarum eximius, Deo viventi charissimus, in spiritu ante sedentem in thronis raptus, legerat in quodam promptuario mysteriorum quæ et quanta Dominus naufraganti mundo per vestrum clementer erat exhibiturus ministerium, qui cœlestis consilii sanctus interpres, gratulanter concinit: *Panem Angelorum manducavit homo.* Unde ad exprimendam rei tam fructuosæ certitudinem dilucide signavit præteritum pro futuro, *Panem*, inquiens, *Angelorum manducavit homo.* O stupenda Dei miseratio! Verbum carnem, Deus cinerem, figulus lutum, vita morticinum induit, ut jumenta manducarent panem Angelorum. Homines jumenta erant. Homo enim cum in honore esset, non intellexit; comparatus est jumentis insipientibus, et similis factus est illis (Psal. XLVIII, 13, 21). Non est indignum, imo festivum, recolere in quanta sublimitate homo conditus fuerit. ¶ Sed operæ pretium est consequenter attendere, quam graviter corrumpitur minus pensando quid ex se, vel quid esset ex Deo. Primus namque parens noster paradisi accola [al. incola] constitutus est, dominus

terre stabilitus est, civis supernæ Jerusalem designatus est, domesticus Domini factus est: cujus amore et agnitione ditatus est, consors Angelorum, frater et cohæres cœlestium virtutum, nihil prorsus indigentia, nihil sentiens molestiæ: cui erant in promptu quæ postulabat, non dico necessitas [al. necessitate], sed etiam pia voluntas [al. voluntate], cum nihil esset in anima quod offenderet, nihil in carne quod puderet. Hic honor et hæc erat dignitas hominis, prosperari et florere in præmissis. Et hæc ex Deo.

2. Sed potius in honore quid ex se foret non intellexit, limus videlicet, pulvis, folium aridum, stipula sicca, lutea et fragilis testa, pellis morticina: sed intumuit, et plane desipuit, honoris fastigio delectatus. Et continuo in se expertus est, quod tanto post tempore homo de filiis captivitatis et prudenter advertit, et veraciter protulit dicens: *Qui se putat aliquid esse cum nihil sit, ipse se seducit* (Galat VI, 3). Væ misero, quod non fuit qui jam tunc diceret ei: *Quid superbis, terra et cinis?* (Eccli. X, 9.) Repentina igitur conversione se ipsum invenit homo propter infirmitatem jacentem in stabulo. Stabulum Quid est? Mundus est. Et propter pecorinam similitudinem indigens erat feno. Eapropter cibus cœlestis mutavit se in pabulum pecoris, homine mutato in pecus. Panis enim Angelorum factus est fenum: Unicus Patris, filius hominis. *Verbum quippe caro factum est* (Joan. I, 14): et juxta prophetam, *Omnis caro fenum* (Isai. XL, 6). Comedunt igitur